УДК 342.9(477) «1927»
DOI https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.325

М. В. Сирко
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри основ права України
Львівського національного університету імені Івана Франка
orcid.org/0000-0003-3150-9208

АДМІНІСТРАТИВНИЙ КОДЕКС УКРАЇНСЬКОЇ РСР 1927: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

У статті висвітлено причини, передумови та особливості розробки і прийняття Адміністративного кодексу Української РСР 1927 р. Впродовж 1922-1927 рр. у Союзі РСР та союзних республіках тривала перша кодифікація радянського права. Хоча систематизація права Української РСР була орієнтована на загальносоюзні та власне російські акти, розробка і прийняття Адміністративного кодексу 1927 р. все ж таки були винятком, оскільки такого акта не було прийнято ні на союзному рівні, ні у жодній радянській республіці.

В Українській РСР у 20-х рр. XX ст. розпочалася активна робота з підготовки кодифікованого акта в галузі адміністративного права. Створювався, обговорювався та редагувався проект Кодексу. На потребу кодифікації адміністративного законодавства УСРР зреагувала відповідним чином і юридична доктрина. Участь у публічній дискусії щодо майбутнього Кодексу взяли провідні українські адміністративісти того часу.

Досліджено його структуру, зміст, характерні риси юридичної чинності та застосування. Структура Адміністративного кодексу 1927 р. полягала в тому, що його 528 статей об'єднувалися в 15 поділів, більшість із яких мали відповідні розділи. Останній із названих розділів містив важливу новелу Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. – законодавче закріплення порядку оскарження дій органів державного управління. Це становило хоч і формальну, але гарантію забезпечення прав громадян і режиму законності у діяльності державних органів.

З'ясовано історико-правові аспеки внесення змін, доповнень та втрати чинності Адміністративним кодексом 1927 р. Попри те, що він був офіційно скасований аж 1985 р., більшість його положень були змінені, усунені та фактично не застосовувалися вже у 30-х рр. XX ст. Причиною цього явища була тоталітарна сваволя комуністичного режиму Й. Сталіна. У повоєнні роки були спроби створити новий Адміністративний кодекс, проте вони не мали успіху з огляду на політичну недоцільність прийняття такого законопроекту.

Ключові слова: кодифікація адміністративного законодавства, Адміністративний кодекс Української РСР 1927 р., органи радянської влади, адміністративні акти, правопорушення.

Syrko M. V. ADMINISTRATIVE CODE OF THE UKRAINIAN SRR 1927: HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS

The article discusses the reasons, prerequisites and features of the development and adoption of the Administrative Code of the Ukrainian SSR in 1927. During 1922-1927, the first codification of Soviet law continued in the USSR and the Union Republics. Although the systematization of the law of the Ukrainian SSR was focused on all-Union and Russian acts, the development and adoption of the Administrative Code of 1927 were still an exception, as such an act was not adopted at the union level or in any Soviet republic.

In the Ukrainian SSR in the 1920s. began active work on the preparation of a codified act in the field of administrative law. A draft Code was created, discussed and edited. Legal doctrine also responded accordingly to the need to codify the administrative legislation of the USSR. Leading Ukrainian administrators of the time took part in a public debate on the future Code.

Its structure, content, characteristics of legal force and application are studied. The structure of the Administrative Code of 1927 was that its 528 articles were grouped into 15 sections, most of which had corresponding sections. The last of these sections contained an important novella of the Administrative Code of the USSR in 1927 - the legislative consolidation of the procedure for appealing against the actions of public administration. This was, albeit a formal, but a guarantee of ensuring the rights of citizens and the rule of law in the activities of state bodies.

The historical and legal aspects of amending, supplementing and repealing the Administrative Code of 1927 have been clarified XX century. The reason for this phenomenon was the totalitarian arbitrariness of the communist regime of J. Stalin. In the post-war years, there were attempts to create a new Administrative Code, but they were unsuccessful due to the political inexpediency of adopting such a bill.

Key words: codification of administrative legislation, the Administrative Code of the Ukrainian SSR of 1927, Soviet authorities, administrative acts, offenses.

Постановка проблеми. Владно-управлінські відносини традиційно становлять значний науковий інтерес, суспільний резонанс і пріоритетний напрям правового регулювання. З огляду на ці обставини на певному історичному етапі почав формуватися великий масив адміністративно-правових норм, який розвинувся в галузі адміністративного права. Людство апробувало різні підходи та моделі правової регламентації суспільних відносин у сфері публічного управління, серед яких вагоме значення становить питання систематизації адміністративного законодавства. З одного боку, існує певна світова практика, а з іншого – автентичний український досвід, крізь призму яких доцільно вирішувати поточні проблеми державотворення. До важливих сторінок історії адміністративного права України належить Адміністративний кодекс Української СРР 1927 р., а тому потребує докладного вивчення й історико-правового аналізу.

© М. В. Сирко, 2022

Стан розроблення теми. Оскільки у сучасній адміністративно-правовій доктрині склалося аксіоматичне переконання про те, що загальна кодифікація адміністративного законодавства є недоцільною, інтерес до історичного прикладу такої кодифікації не набув значного поширення. Цінна інформація з даної теми міститься у підручниках за редакцією професорів В. Авер'янова «Адміністративне право України. Академічний курс у 2-х т.» [1] та І. Гриценка «Загальне адміністративне право» [2], а також поодиноких публікаціях інших адміністративістів. Серед істориків права провідним знавцем Адміністративного кодексу Української СРР є професор І. Усенко, якого вчений досліджував у контексті першої кодифікації радянського законодавства, що була предметом його кандидатської дисертації та ґрунтовної монографії [3]. Разом з тим чимало аспектів цього унікального документа ще не отримали повного висвітлення, а отже залишається простір для подальших наукових пошуків.

Метою цієї статті є з'ясування причин і передумов розробки та прийняття, особливостей структури і змісту, застосування та втрати чинності Адміністративного кодексу Української СРР 1927 р.

Виклад основного матеріалу. Еволюційний розвиток українського адміністративного права був фактично згорнутий після захоплення влади більшовиками у 1917 р., які встановили заборону на поліцейсько-правову науку. Ідеологи з ЦК ВКП(б) постійно стверджували, що поліцейське право можливе лише в буржуазному суспільстві, де є поліцейські відносини та існують протиріччя між владою і населенням [4, с. 9-10]. Водночас в умовах заперечення поліцейського права відбувалося формування радянського адміністративного законодавства, а у 1927 р. навіть було прийнято Адміністративний кодекс Української СРР. Названий документ цікавий тим, що до часу його прийняття світовій історії був відомий лише один такий акт, який діяв у Португалії [5, с. 21].

У 1922-1927 рр. у Союзі РСР та союзних республіках тривала масштабна кодифікація основних галузей тогочасного права, що відома у юридичній історіографії як перша кодифікація радянського права. На початку 20-х рр. XX ст. радянська правова система характеризувалася численними прогалинами, колізіями та іншими юридичними дефектами, що створювало значні труднощі для правового регулювання суспільних відносин [6, с. 82]. Проблему загострювала відсутність чіткої ієрархії нормативно-правових актів, які приймалися різноманітними органами та організаціями в умовах невизнання поділу влади на відповідні гілки. Кодифікація законодавства Української СРР здійснювалася переважно у двох напрямах – рецепція законодавства РФСРР та створення власних кодексів і нормативно-правових актів галузевого характеру [7, с. 294]. Хоча систематизація права Української СРР справді була орієнтована на загальносоюзні та власне російські акти, розробка і прийняття Адміністративного кодексу 1927 р. все ж таки були винятком, оскільки такого акта не було прийнято ні на союзному рівні, ні у жодній радянській республіці.

В Українській РСР у 20-х рр. XX ст. розпочалася активна робота з підготовки кодифікованого акта в галузі адміністративного права. Оскільки станом на той час у жодній з європейських держав, крім Португалії, не існувало Адміністративного кодексу, запозичення іноземного досвіду було неможливим. У РФСРР також тривали роботи з кодифікації адміністративного права, проте вони на відміну від УСРР не принесли бажаного результату – Адміністративного кодексу [1, с. 151].

На потребу кодифікації адміністративного законодавства УСРР зреагувала відповідним чином і юридична доктрина. Ще у дорадянські часи питання систематизації адміністративного права підіймав А. Єлістратов. Зокрема він звернув увагу, що в Російській імперії практикується інкорпорація, яка здійснюється органом виконавчої влади (Державною канцелярією), тоді як варто провести кодифікацію законодавчим органом [8, с. 73-74]. На початку 20-х рр. XX ст. Г. Гурвич пропонував розробити Кодекс радянського управління, помістивши у нього весь масив адміністративно-правових норм. Натомість О. Турубінер більш вузько визначав предмет Адміністративного кодексу – охорона громадського порядку, діяльність НКВС і міліції. На думку О. Колеснікова, висловлену в 1923 р., такий кодекс повинен був містити усі юридичні норми, що регулювали діяльність органів радянської влади, спрямовану на охорону існуючого суспільного ладу [2, с. 42-43].

Розробка Адміністративного кодексу почалася у 1922 р. у межах першої кодифікації радянського законодавства юридичною частиною НКВС УСРР. Попередній проект кодексу (451 стаття) було розіслано для обговорення з одночасним внесенням у Комісію розгляду законодавчих передбачень (КРЗП) РНК УСРР у серпні 1924 р.. Впродовж жовтня 1924 р. – квітня 1926 р. його розглянула підкомісія КРЗП, яку очолювали авторитетні правознавці О. Євтихієв, В. Кобалевський, М. Брон, а потім проект було обговорено в КРЗП. Восени 1926 р. доопрацьований проект (706 статей) розглянула 4-а сесія ВУЦВК 9-го скликання. Було запропоновано близько 100 поправок до 94 статей. Прийняття Адміністративного кодексу УСРР було відкладено для узгодження з паралельно розроблюваними новими положеннями про місцеві ради, що були прийняті у середині 1927 р. [9, с. 50-51].

9 грудня 1926 р. Рада Народних Комісарів УСРР створила спеціальну комісію для остаточного редагування проекту Адміністративного кодексу, яку очолив заступник Народного комісара внутрішніх справ Н. Черлюнчакевич. На початку 1927 р. відбулося широке обговорення проекту серед представників громадськості, наукових і практичних працівників, у вищих навчальних закладах. 14 березня 1927 р. проект Адміністративного кодексу УРСР розглядався на засіданні державно-адміністративної секції Харківського юридичного товариства під головуванням Ю. Мазуренка. З доповідями виступали О. Євтихієв (оцінив проект задовільно як допустимий з огляду на перший досвід такої кодифікації) та І. Сухоплюєв (оцінив проект позитивно і заперечував доцільність внесення у кодекс положень про галузеве управління), між якими розгорнулася гостра дискусія щодо змісту, структури Адміністративного кодексу, а також щодо предмета адміністративного права [1, с. 152-153].

Президія ВЦВК попередньо схвалила проект Адміністративного кодексу УСРР 31 серпня 1927 р. У його остаточній редакції було враховано також пропозиції та зауваження Українського юридичного товариства і третього Всеукраїнського адміністративного з'їзду. Остаточне затвердження Адміністративного кодексу УСРР відбулося 12 жовтня 1927 р. на другій сесії ВУЦВК десятого скликання. Згідно з постановою Президії ВУЦВК від 14 грудня 1927 р. його було введено в дію від 1 лютого 1928р. Водночас було скасовано 55 актів законодавства УСРР, а до низки актів внесено зміни. Кодекс не охоплював усього адміністративного законодавства, у ньому переважав відомчий характер у межах компетенції НКВС УСРР та його місцевих органів [9, с. 51].

Розробники Адміністративного кодексу УСРР керувалися декларувавши додержання наступних принципів: 1) запровадження революційної законності з метою зміцнення диктатури пролетаріату; 2) надання вольностей трудящим і ущемлення буржуазії; 3) визначення заходів примусу, які є не метою, а засобом і мають тенденції переходу до заходів переконання населення у необхідності добровільного виконання адміністративних приписів; 4) застосування заходів примусу при активному залученні до цього організацій трудящих (профспілки, парторганізації); 5) доведення до відома громадськості даних про заходи примусу; 6) підзвітність адміністративних органів організаціям трудящих; 7) узгодження адміністративної діяльності з інтересами національних меншин, врахування культурних та побутових особливостей місцевого населення; 8) визнання права на оскарження адміністративних розпоряджень за кожною організацією і приватною особою, а не лише за потерпілим; 9) відміна обов'язку отримувати попередній дозвіл на збори організації трудящих; 10) явочний порядок утворення громадських організацій; 11) спрощення порядку видачі посвідчень про особу міліцією чи сільськими радами з визнанням необов'язковості їх отримання; 12) спрощення порядку реєстрації товариств та спілок селян: у сільраді або у райвиконкомі, без опублікування; 13) заміна терміна «адміністративне стягнення» терміном «адміністративний вплив» і зменшення розмірів адміністративного впливу: із 300 карбованців штрафу і трьох місяців арешту до 100 карбованців і двох тижнів примусових робіт, із введенням громадської догани; 14) прискорення процедури оскарження, перегляду і відміни накладеного заходу адміністративного впливу і введення коротшого терміну (два місяці) на його виконання; 15) узгодження заходу адміністративного впливу з майновим становищем винного з правом його зміни в бік зменшення та ін. [10, с. 61-62].

Завдання Адміністративного кодексу 1927 р. було сформульовано у ст. 1 таким чином: забезпечення революційної законності в «адміністративній царині» та систематизація правил, які регулюють відповідно до основних принципів радянського ладу діяльність адміністративних органів та інших органів влади у цій галузі. Його положення згідно зі ст. 10 визначали діяльність НКВС Української УСРР і НКВС Молдавської АРСР; адміністративних відділів окружних виконавчих комітетів; адміністративно-міліцейських відділів районних виконавчих комітетів; органів міліції і кримінального розшуку; міських, селищних рад, їх президій і сільських виконавців; інших органів влади та посадових осіб у випадках, визначених в законодавстві. У ст. 2 Кодекс декларував засаду громадського контролю в державному управлінні: «Заходи, здійснювані в адміністративній царині, повинні відповідати інтересам трудящих і за всіх можливих випадків здійснюватися з участю відповідних організацій трудящих. Органи, що ці заходи здійснюють, про свою діяльність дають звіт трудящим» [11].

Структура Адміністративного кодексу 1927 р. полягала в тому, що його 528 статей об'єднувалися в 15 поділів, більшість із яких мали відповідні розділи [9, с. 51]. У поділі І «Засади» визначалися завдання Адміністративного кодексу, принципи діяльності державних органів у галузі державного управління, сфера його чинності. Відповідно до ст. 6 в основі інструментарію управлінської діяльності адміністративних органів перебувала можливість застосування примусових заходів до правопорушників у єдності із заходами переконання. Поділ ІІ «Адміністративні акти» був присвячений відповідним документам, до числа яких відносили інструкції, циркуляри й обов'язкові постанови. Змістом інструкцій були загальні пояснення

підлеглим посадовим особам і установам стосовно реалізації певного закону чи постанови радянської влади або роз'яснення окремих положень, а також встановлення нових правил у додаток до законів і постанов у межах, що ними визначалися. Зміст циркулярів становили окремі пояснювальні та директивні вказівки посадовим особам і установам, що стосувалися їх безпосередньої компетенції. Інструкції і циркуляри органів міліції мали форму наказів. Постановлялася вимога обов'язкової публікації в офіційних виданнях інструкцій і циркулярів, що впливали на права та обов'язки населення, громадських організацій, державних установ і відомств [1, с. 154-155].

У поділі III «Заходи адміністративного впливу» визначалися заходи, що застосовувалися за порушення обов'язкових постанов і за незначні правопорушення, закріплювався порядок провадження по цих справах, вимоги до процесуальних документів (протоколів, постанов), перелік суб'єктів (посадових осіб), до відання яких вони відносилися. За порушення обов'язкових постанов застосовувалися такі стягнення: оголошення громадської догани усно або у пресі; штраф до 100 карбованців; примусові роботи на термін до одного місяця; арешт на термін до двох тижнів [11].

НКВС Молдавської АРСР, адміністративним відділам окружних виконавчих комітетів, адміністративно-міліцейським відділам районних виконавчих комітетів надавалося право застосовувати заходи адміністративного впливу за такі незначні правопорушення: а) порушення будівельних і протипожежних правил, правил у галузі охорони здоров'я, якщо воно не спричинило тяжких наслідків; б) за неповідомлення органів влади про інфекційні захворювання людей чи падіж худоби, за винятком дій, передбачених Кримінальним кодексом УСРР; в) за зберігання вогнепальної зброї невійськового типу без дозволу чи реєстрації; г) за носіння встановленої форми одягу особами, які не мають на те право; д) за користування чужими документами для посвідчення особи; е) за самовільне залишення місця перебування, призначеного розпорядженням судових чи адміністративних органів, поява у місцевості, перебування в якій даній особі заборонено; є) неподання у встановленій формі відомостей головами правлінь кооперативів, артілей, різних товариств, які створені з метою отримання прибутку приватними підприємцями, про їхню діяльність; ж) за порушення порядку ведення торгових книг, неподання документів посадовим особам тощо [1, с. 155].

Юридична термінологія, що міститься в тексті Адміністративного кодексу УСРР 1927 р., вказує на те, що порушення обов'язкових постанов вважалися значними і небезпечними, тоді як незначні правопорушення – такими, що не становили великої суспільної небезпеки [12, с. 39]. Водночас у тексті згаданого кодексу різниця між цими двома видами адміністративних правопорушень не була виразною. Також не було диференціації суб'єктів, уповноважених для складення протоколу про вказані правопорушення. Не була й істотною різниця між заходами адміністративного впливу, які могли бути застосовані за скоєння обох видів правопорушень [13, с. 30].

До інших адміністративних примусових заходів, яким був присвячений поділ IV Адміністративного кодексу 1927 р., відносилися такі: особисте затримання; обшуки і вилучення; застосування зброї; стягнення сум неподаткового характеру в безспірному порядку; реквізиція і конфіскація; надзвичайні заходи охорони революційного ладу. Надзвичайні заходи охорони революційного ладу передбачали проголошення надзвичайного стану та воєнного стану [1, с. 155].

Назви інших поділів були такими: «Трудовий відбуток на запобігання стихійному лихові та боротьбу з ним» (поділ V); «Обов'язки людности в справі охорони громадського ладу» (поділ VI); «Громадянство УСРР, його набуття і втрата» (поділ VII); «Реєстрація й облік руху людности» (поділ VIII); «Товариства, спілки, клуби, з'їзди, збори» (поділ IX); «Правила про культи» (поділ X); «Прилюдні видовища, розваги й гра» (поділ XI); «Користування державним прапором і печатками» (поділ XII); «Нагляд адміністративних органів в царині промисловости» (поділ XIII); «Нагляд адміністративних органів в царині торгу» (поділ XIV); «Як оскаржувати чинності місцевих адміністративних органів» (поділ XV) [11].

Останній із названих розділів містив важливу новелу Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. – законодавче закріплення порядку оскарження дій органів державного управління. Це становило хоч і формальну, але гарантію забезпечення прав громадян і режиму законності у діяльності державних органів. Суб'єктами, уповноваженими на подання скарги, були зацікавлені установи, організації й особи, у тому числі ті, чиї права безпосередньо не порушені. Вони могли бути подані в усній або письмовій формі до вищого адміністративного органу чи органу, дії якого оскаржувалися. Для цього встановлювався строк 1 місяць, який обчислювався з того дня, коли скаржник довідався про таку дію. Протягом двох тижнів з часу отримання скарги і матеріалів до неї відповідні органи повинні були розглянути її, винести постанову і у триденний термін письмово повідомити скаржника. Вищі адміністративні органи мали здійснювати нагляд за дотриманням порядку прийняття скарг з можливістю притягнення до юридичної відповідальності осіб, які його порушили [1, с. 156].

Варто погодитися з думкою І. Усенка стосовно того, що прийняття Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. сприяло уточненню прав та обов'яз-

ків органів радянської влади населення, вдосконаленню роботи й розширенню прав місцевих органів влади, вивільненню судів від розгляду дрібних правопорушень, запровадженню єдиного порядку накладення адміністративних стягнень і безспірного стягнення сум неподаткового характеру, спрощенню реєстрації товариств і спілок, встановленню вільного (без спеціального, дозволу) виготовлення печаток і штампів, на яких немає державного герба республіки. Ідея створення такого кодексу в багатьох радянських республіках зустріла опір з боку тодішніх посадових осіб. Вони виступали проти чіткої регламентації адміністративного впливу в умовах, коли була проголошена теза загострення класової боротьби у ході будівництва соціалізму [9, с. 51]. Інакше кажучи, це були відповідні настрої напередодні епохи тотального терору, а закон гіпотетично міг стати перешкодою для зловживань, переслідувань і репресій. Зрештою, Адміністративний кодекс Української СРР 1927 р. теж не зміг запобігти Голодомору та іншим трагічним подіям 30-х рр. XX ст.

Адміністративний кодекс УСРР зазнав істотних змін і доповнень. Зокрема на початку 1928 р. було розширено зміст ст. 72 (відповідальність за незначні правопорушення), до якої ввійшли норми, що встановлювали відповідальність за незаконну відмову від прийняття опікунства; ст. 103 (безспірне стягнення неподаткових сум), яку було доповнено пунктом про стягнення недоїмки по самообкладанню. 30 серпня 1929 р. ЦВК і РНК УРСР прийняли постанову, якою до Адміністративного кодексу вносилися численні зміни з наступних питань: узгодження положень кодексу зі союзним законодавством; розширення прав місцевих рад у галузі видання обов'язкових постанов, за порушення яких передбачалося застосування заходів адміністративного впливу; уточнення порядку провадження по справах про порушення загальнообов'язкових постанов; перегляд системи органів, які мають право застосовувати заходи адміністративного впливу; тощо [1, с. 156-157].

Постановою ЦВК і РНК УСРР 21 березня 1934 р. було змінено систему адміністративних стягнень, що застосовувалися за порушення загальнообов'язкових постанов, вчинення незначних правопорушень. Скасовувався арешт як захід адміністративного впливу. Впродовж 30-х рр. XX ст. багато поділів, розділів, глав і статей Адміністративного кодексу були скасовані або фактично перестали застосовуватися. Наприклад, постановою РНК СРСР 25 травня 1931 р. було затверджено Положення про робітничо-селянську міліцію, яке створювало правові підстави для діяльності цього державного органу в галузі охорони революційного порядку і громадської безпеки, встановлювало систему заходів адміністративного примусу, що нею застосовуються, і повноваження у цій сфері. Позиції Адміністративного кодексу УСРР 1927 р. істотно послабилися після прийняття Конституції СРСР 1936 р., яка встановила нову систему органів влади, а також назву їхніх актів [14]. Це викликало потребу оновлення змісту Адміністративного кодексу, однак нормопроектні роботи у цьому напрямі були припинені через початок другої світової війни.

У 1947 р. за дорученням уряду УРСР колишні НКВС і Народний комісаріат юстиції підготували проект нового Адміністративного кодексу, який мав багато спільного з Кодексом 1927 р. Водночас проект доповнювався положеннями, що регулювали відносини стосовно здійснення паспортного режиму, правил дозвільної системи, порядку обліку транспортних засобів. Однак проект не був прийнятий з огляду на тоталітарні підходи здійснення влади в СРСР. На початку 50-х років Адміністративний кодекс УРСР став бібліографічною рідкістю. Тому в 1956 р. Міністерство юстиції УРСР видало його у витягах з додатком систематизованих законодавчих та інструктивних матеріалів. Це видання мало службовий характер і скеровувалося передусім працівникам місцевих органів державної влади. З тексту цього Кодексу були вилучені посилання на Молдавську АРСР у зв'язку з її перетворенням у 1940 р. на союзну республіку, а також на округи і різні окружні органи, яких на той час вже не було [1, с. 158].

Після видання Указу Президії Верховної Ради Української РСР від 15 грудня 1961 р. щодо обмеження застосування штрафів, які накладаються в адміністративному порядку, Адміністративний кодекс у частині застосування штрафів, а також прийняття загальнообов'язкових рішень місцевими Радами та їх виконкомами втратив силу. Питання про розробку нового Адміністративного кодексу Української РСР ставилося під час другої кодифікації радянського законодавства, однак новий Адміністративний кодекс так і не було прийнято. Адміністративний кодекс Української РСР 1927 р. офіційно втратив чинність на підставі указу Президії Верховної Ради УРСР від 21 серпня 1985 р. [11].

Висновки. Таким чином, Адміністративний кодекс Української СРР 1927 р. став підсумком численних дискусій, нормопроектних робіт і відповіддю на суспільні запити щодо вдосконалення правових механізмів здійснення державного управління. Структура та зміст кодексу виявляють відповідний рівень тогочасної юридичної техніки, її досягнень і недоліків. У цілому Адміністративний кодекс Української РСР 1927 р. можна оцінити як важливий і прогресивний документ, який передбачив мінімальні гарантії прав громадян у відносинах з державою. Щоправда, кодекс не відповідав тодішнім тенденціям розвитку радянської державності, яка невпинно

рухалася в напрямку репресивної сваволі. Тому, вже у 30-х роках XX ст. Адміністративний кодекс став радше яскравим постаментом адміністративно-правової думки, ніж реально діючим нормативно-правовим актом. Зміни, що були внесені до кодексу, деформували його структуру, а інші акти позбавили фактичної чинності низки положень. Відтак, Адміністративний кодекс УСРР 1927 р. не виконав своєї початкової місії, яка стала неприйнятною в тоталітарній комуністичній державі.

Література

1. Адміністративне право України. Академічний курс у 2-х т. / Ред. кол. В. Б. Авер'янов (гол.) та ін. Т. 1. Загальна частина. Київ: Юридична думка, 2007. 592 с.

2. Загальне адміністративне право / За заг. ред. І. С. Гриценка. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 568 с.

3. Усенко И. Б. Первая кодификация законодательства Украинской ССР / отв. ред. Б. М. Бабий. Киев: Наукова думка, 1989. 120 с.

4. Курінний Є. В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування. Дніпропетровськ, 2002. 92 с.

5. Бедрій М. М., Сирко М. В. Теоретичні основи адміністративного права / відп. ред. В. П. Кіселичник. Львів: СПОЛОМ, 2018. 120 с.

6. Шершенькова В. А., Попсуєнко Л. О. Перша кодифікація права в радянській Україні (20-ті рр. XX ст.). *Юридичний науковий електронний журнал.* 2021. № 4. С. 82–84.

7. Трофанчук Г. І. Історія держави та права України. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 384 с.

8. Елистратов А. И. Основные начала административного права. Москва: Изд. Г. А. Лемана, 1914. 332 с.

9. Усенко І. Б. Адміністративний кодекс УСРР. *Юридична енциклопедія: в 6 т.* / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. Том 1: А-Г. К.: Юридична думка, 2011. – С. 50–51.

10. Галкіна, О. М. Кодифікація адміністративного права на початку 20-х років XX століття. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених* : тези доп. учасників наук.-практ. конф. з нагоди святкування Дня науки (м. Харків, 14 трав. 2021 р.). Харків : ХНУВС, 2021. С. 60-64.

11. Адміністративний кодекс УСРР від 12 жовтня 1927 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP270014.html#22

12. Літошенко О.С. Розвиток нормативно-правової бази адміністративної відповідальності в Україні: основні етапи. *Часопис Київського університету права*. 2003. № 3. С. 39–45.

13. Федоров І. О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України: дис. ... канд. юрид. наук. Спец. 12.00.07. Запоріжжя, 2006. 186 с.

14. Конституция (Основной Закон) Союза Советских Социалистических Республик, утверждена чрезвычайним VIII съездом Советов Союза ССР 5 декабря 1936 года. URL: http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/cnst1936.htm